

Research Articles

Received : 16 August 2023

Revised : 09 October 2024

Accepted : 10 December 2024

การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผักโขม
ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว
Logo and Packaging Design for Chaiya Vegetable Powder Topping
Product for Rice, Khlong Nam Sai Witthayakhan Community,
Sa Kaeo Province

จุฑามาศ เกียรเวช¹

Jutamach Thienwet¹

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Faculty of Industrial Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

E-mail : Jutamach@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลของชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว 2) เพื่อออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผักโขม ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว และ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผักโขม ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร ร่วมกับโรงเรียนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว ได้ริเริ่มก่อตั้งชมรมแปรรูปอาหาร By ชายขอบขึ้นมา ทั้งนี้การก่อตั้งขึ้นเพื่อให้นักเรียนและคนในชุมชนได้มีโอกาสในการสร้างรายได้ และสร้างอาชีพ ผ่านการทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยมีผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียง คือผงโรยข้าวจากผักโขม ผู้วิจัยได้เข้าไปพัฒนาตราสินค้า แปรนด์ “ชายขอบ” จำนวน 3 รูปแบบ แล้วนำไปคัดเลือกรูปแบบตราสินค้า จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 คน พบว่า รูปแบบที่ 2 มีผลคะแนนสูงที่สุด อยู่ในระดับเหมาะสมมาก มีค่าอยู่ที่ (ค่าเฉลี่ย Mean = 4.26, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD = 0.46) ทั้งนี้บรรจุภัณฑ์โครงสร้าง ผู้วิจัยได้เลือกใช้กระปุกแก้วทรงสี่เหลี่ยม ฝาอลูมิเนียมสีดำ ขนาด 6.2X6.2X8.5 เซนติเมตร โดยบรรจุภัณฑ์แก้วนั้นมีข้อดี คือแก้วมีความเป็นกลาง ไม่ทำปฏิกิริยากับสารใด ๆ จึงมีความปลอดภัยต่อสินค้าหรืออาหารที่บรรจุมากที่สุด และผู้วิจัย

ได้ออกแบบฉลากสินค้า 2 รหัสชาติ คือรสกะเพราปลาป่นและรสลาบเห็ด ฉลากสินค้าจะมี 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ติดฝากระปุก ขนาด 4X4 เซนติเมตร และด้านหน้ากระปุกแก้ว ขนาด 5.5X5.5 เซนติเมตร พิมพ์สติ๊กเกอร์พลาสติกแบบกันน้ำ (PVC) ฉลากกาวในตัว โดยสติ๊กเกอร์พลาสติกหรือสติ๊กเกอร์กันน้ำ มีข้อดีคือไม่ลอกหลุดได้ง่าย หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำบรรจุภัณฑ์ต้นแบบไปประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากผู้บริโภค จำนวน 100 คน พบว่า มีผลคะแนนอยู่ในระดับเหมาะสมมาก มีค่าอยู่ที่ (ค่าเฉลี่ย Mean = 4.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD = 0.63)

คำสำคัญ : ตราสินค้า, บรรจุภัณฑ์, ผงโรยข้าวผัดไชยา, ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร

Abstract

This research aimed to 1) study the data of Khlong Nam Sai Witthayakhan Community, Sa Kaeo Province; 2) design the logo and packaging for Chaiya vegetable powder topping product for rice; and 3) assess satisfaction toward logo and packaging design for Chaiya vegetable powder topping product for rice, Khlong Nam Sai Witthayakhan Community, Sa Kaeo Province.

The results revealed that Khlong Nam Sai Witthayakhan Community and Khlong Nam Sai Witthayakhan School, Sa Kaeo Province, was initiated “By Chaikob Food Processing Club” for opportunities of students and community inhabitants to generate income as well as their occupations through local product creation. The famous product was Chaiya vegetable powder topping product for rice. The researcher developed 3 patterns of the logo of the brand “Chaikob.” Then, they were selected by 3 design specialists. It was found that Pattern 2 had the highest score and were very suitable (Mean = 4.26, SD = 0.46). For the packaging structure, the researchers used a rectangular glass jar with aluminum black lid, size 6.2X6.2X8.5 cm. Basically, the advantage of glass packages is neutrality, with no interactions with any chemicals. Therefore, they are safest for products or food. The logo was designed for 2 flavors, i.e., fish powder & basil flavor and spicy mushroom salad flavor. The label was provided for 2 parts, i.e., to stick on the lid, size 4x4 cm.; and to stick on the front of the jar, size 5.5X5.5 cm. It was printed on a self-adhesive waterproof (PVC) sticker, which was hard to peel off. After that, the prototype was brought for 100 consumers to assess their satisfaction toward

packaging design. The results revealed that the prototype was very suitable (Mean = 4.38, SD = 0.63).

Keywords : Logo, Packaging, Chaiya Vegetable Powder Topping Product for Rice, Khlong Nam Sai Witthayakhan Community

1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังพัฒนาเข้าสู่สังคมยุค 4.0 หลายฝ่ายให้ความสำคัญอย่างมากกับการสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพราะเล็งเห็นว่า “ชุมชน” คือรากฐานที่สำคัญของสังคม ชุมชนที่มีความเข้มแข็งคือชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้วิธีการหลากหลาย อาทิ การสร้าง การเปิด การส่งเสริม และการสนับสนุน “โอกาส” ให้สมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อันจะนำมาซึ่งประโยชน์สูงสุดของส่วนรวมของชุมชน ซึ่งท้ายที่สุด ชุมชนนั้น ๆ จะต้องสามารถพึ่งพาตนเองได้ เมื่อพูดถึงความเข้มแข็งของชุมชน คือสิ่งที่ทุกฝ่ายพึงปรารถนา ทั้งคนในชุมชนเอง ภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งนี้เพราะทุกฝ่ายเล็งเห็นว่า “ชุมชนเข้มแข็ง” คือต้นธารสำคัญของการเมืองการปกครองที่ดี และเป็นต้นธารหลักของการพัฒนาบ้านเมืองอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เพราะชุมชนคือรากฐานที่สำคัญของการปกครองระดับชาติ หากรากฐานมีความมั่นคงแข็งแรงสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างดีแล้ว ประเทศชาติย่อมเจริญรุ่งเรืองอย่างแน่นอน ตามแนวคิดของสถาบันพระปกเกล้า เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาและส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สำนักงานส่งเสริมการเมืองภาคพลเมืองสถาบันพระปกเกล้า จึงมีการถอดบทเรียนชุมชนเข้มแข็ง เพื่อเรียนรู้ร่วมกันถึงเงื่อนไขปัจจัยที่หนุนเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น และเพื่อพัฒนาไปสู่การเป็น “ชุมชนเข้มแข็งต้นแบบ” ให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ที่มองหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนตนให้มีความเข้มแข็งเช่นเดียวกัน (จารุวรรณ แก้วมโน, 2556)

ทั้งนี้ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร ร่วมกับโรงเรียนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว ได้ริเริ่มก่อตั้งชมรมแปรรูปอาหาร By ชายชอบขึ้นมา เพื่อให้นักเรียนและคนในชุมชนได้มีโอกาสในการสร้างรายได้ และสร้างอาชีพ ผ่านการทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยชมรมแปรรูปอาหาร By ชายชอบนี้ ได้มีผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียง คือผงโรยข้าวจากผักโขย โดยมียุทธศาสตร์หลายรสชาติ ได้แก่ รสลาบเห็ดและรสกะเพราปลาป่น เป็นต้น ซึ่งคนในชุมชนจะร่วมกันปลูกต้นผักโขยไว้ในบริเวณชุมชนและโรงเรียน เพื่อนำวัตถุดิบมาผลิตเป็นผงโรยข้าวผักโขย ทั้งนี้ผักโขย หรือต้นผงชูรส เป็นไม่พุ่มมีใบสีเขียวคล้ายกับใบของต้นมะละกอ มีรสชาติกลมกล่อม ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยนิยมปลูกกันมากขึ้น ทั้งนี้ผักโขยอุดมไปด้วยสารอาหารมากมาย ได้แก่ โปรตีน วิตามิน แคลเซียม เหล็ก และโพแทสเซียม เป็นต้น และยังมีสารต้านอนุมูลอิสระ จึงเป็นที่นิยมรับประทานกันมาก ซึ่งผักโขยสามารถนำมาแปรรูปอาหารได้มากมาย อาทิ ผง

พริกาะ หรือผงโรยข้าว คือเครื่องปรุงประจำครัวเรือนของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ใช้สำหรับโรยบนข้าวสุก เพื่อให้ข้าวมีรสชาติที่อร่อยขึ้น ทั้งนี้ในปัจจุบันผงโรยข้าวเริ่มเป็นที่นิยมรับประทานในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น โดยผงโรยข้าวสามารถปรุงแต่งและเพิ่มรสชาติให้อาหารน่ารับประทานมากยิ่งขึ้น

ตราสินค้าหรือภาพสัญลักษณ์เป็นตัวแทนเพื่อสื่อความหมายถึงบริษัทหรืออาจจะสื่อถึงปรัชญาการดำเนินงานของบริษัทก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภาพลักษณ์ที่บริษัทต้องการจะสื่อถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยการใช้ภาพแทนที่ถูกรังสรรค์ขึ้นมาเพื่อการสื่อสารที่ต้องการข้ามเส้นพรมแดนของความแตกต่างระหว่างภาษาในสังคมนั้นตราสินค้าหรือภาพสัญลักษณ์จึงได้ถูกสร้างขึ้นและใช้กันอย่างแพร่หลาย (ศิริพรรณ ปีเตอร์, 2549) ทั้งนี้การออกแบบบรรจุภัณฑ์ เป็นการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศิลปะมาประยุกต์ใช้กับบรรจุภัณฑ์ที่ใช้บรรจุสินค้า ส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค เพื่อให้สามารถทำหน้าที่หลักของบรรจุภัณฑ์ ได้แก่ การคุ้มครองสินค้า ป้องกันความเสียหาย รักษาคุณภาพสินค้าจากแหล่งผลิตถึงจุดขาย รวมทั้งทำหน้าที่ส่งเสริมด้านการตลาด เช่น ให้ความสะดวกในการใช้ มีความสวยงามและส่งเสริมการขายได้อย่างสมบูรณ์ (สุภาภรณ์ อีระจันทร์, 2559)

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากหัวหน้าชมรมแปรรูปอาหาร By ชายชอบ ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว เพื่อศึกษาข้อมูลของชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร ในมิติต่างๆ เช่น ประวัติความเป็นมาของชุมชน และข้อมูลผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าว เป็นต้น เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ โดยการออกแบบนั้น ผู้วิจัยจะใช้หลักทางศิลปะและการออกแบบ มาเป็นหลักในการพัฒนารูปแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างจุดขายให้กับสินค้า และผู้วิจัยยังศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ โดยการเก็บข้อมูลจากผู้บริโภค จำนวน 100 คน เพื่อสอบถามความเหมาะสมเกี่ยวกับโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ กราฟิกและรูปภาพประกอบ การจัดวางตัวอักษรและการเลือกใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ และนำข้อมูลมาสรุปด้านต่าง ๆ ทั้งนี้การวิจัยจะใช้กรอบแนวคิดในการออกแบบตราสินค้า และกรอบแนวคิดด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้ผลงานการออกแบบเป็นไปตามมาตรฐานและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลของชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว

2.2 เพื่อออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผักโขม ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว

2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผักโขม ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว

3. กรอบแนวคิดที่ศึกษา

3.1 กรอบแนวคิดด้านการออกแบบตราสินค้า ชัยรัตน์ อัครวงกูร (2550) ได้กล่าวไว้ว่า การออกแบบตราสินค้านั้น ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

3.1.1 มีเอกลักษณ์ สื่อถึงความสะดวกในการใช้งานได้ดี และชัดเจน

3.1.2 มีความเรียบง่าย ดูสง่างาม มีความเป็นสากล ช่วยให้คนจดจำได้ง่าย

3.1.3 มีความร่วมสมัย ในการก้าวสู่ยุคดิจิทัล

3.2 กรอบแนวคิดด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา (2561) ได้กล่าวไว้ว่า การออกแบบบรรจุภัณฑ์เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการออกแบบเพื่อให้บรรจุภัณฑ์สินค้าฉีกแนวจากสินค้าคู่แข่ง ซึ่งจะสร้างความสะดุดตาประทับใจ ความแตกต่างจากสินค้าประเภทเดียวกันในท้องตลาดอย่างสิ้นเชิง เป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้า ในปัจจุบันธุรกิจเริ่มมองเห็นความสำคัญของการออกแบบ เพราะค้นพบอย่างชัดเจนว่ามีผลต่อยอดขายสินค้าอย่างมาก การออกแบบบรรจุภัณฑ์ประกอบด้วยหลักการ 2 ส่วนดังนี้

3.2.1 การออกแบบโครงสร้าง คือการกำหนดลักษณะ รูปร่าง ขนาด ปริมาตรน้ำหนัก ประเภทของวัสดุ ที่จะนำมาเป็นบรรจุภัณฑ์ โดยเน้นถึงหน้าที่ในการคุ้มครอง รักษาคุณภาพสินค้า การให้ความสะดวกในการลำเลียง การขนส่ง การเก็บรักษา และประหยัด เป็นต้น

3.2.2 การออกแบบด้านกราฟิก คือเป็นการสร้างสรรค์ลักษณะภายนอกโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ เพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าของสินค้า โดยเน้นถึงความสื่อความหมาย ความเข้าใจ การตกแต่งให้สวยงามดึงดูดผู้พบเห็น ให้เกิดความต้องการซื้อสินค้า เพื่อผลทางด้านจิตวิทยา สร้างมโนภาพถึงสรรพคุณ ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ การกระตุ้นให้เกิดความทรงจำบุคลิกลักษณะของผลิตภัณฑ์ตราหือผลิตภัณฑ์ เช่น การออกแบบรูปทรงให้มีความสะดวกในการใช้สอย การจัดวาง รูปภาพตัวหนังสือที่สวยงามฉลากที่เด่นชัด เป็นต้น

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 เพื่อศึกษาข้อมูลของชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว

4.1.1 ตัวแปรที่ศึกษา ลงพื้นที่สัมภาษณ์หัวหน้าชมรมแปรรูปอาหาร By ชายขอบโรงเรียนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว เพื่อสอบถามข้อมูล ประวัติความเป็นมา และแนวคิดด้านการส่งเสริมการตลาดและความต้องการด้านการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

4.1.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ คนในชมรมแปรรูปอาหาร By ชายขอบ โรงเรียนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คนในชมรมแปรรูปอาหาร By ชายขอบ โรงเรียนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว จำนวน 1 คน (หัวหน้าชมรมแปรรูปอาหาร By ชายขอบ โรงเรียนคลองน้ำใสวิทยาคาร)

4.2 เพื่อออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผักไชยา ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว

4.2.1 ตัวแปรที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์ และนำมาออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผักไชยา ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

4.2.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 คน

4.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผักไชยา ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว

4.3.1 ตัวแปรที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผักไชยา ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้บริโภคประเมินผลการออกแบบในด้านต่าง ๆ แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการประเมิน มาวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจ

4.3.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริโภค

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภค จำนวน 100 คน (คัดเลือกจากผู้บริโภคที่มาท่องเที่ยวชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว)

5. ประโยชน์ของการวิจัย

5.1 ได้ตราสินค้าที่มีความเหมาะสม และสื่อความหมายของชุมชนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

5.2 ได้บรรจุภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์สามารถทำหน้าที่ส่งเสริมการขายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3 ส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้ เพื่อสร้างต้นแบบและแรงบันดาลใจให้แก่คนในชุมชนท้องถิ่นอื่น ๆ

6. วิธีการดำเนินงานวิจัย

6.1 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย มีดังนี้

6.1.1 ศึกษาข้อมูลของชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์คนในชมรมแปรรูปอาหาร By ชายขอบ และหัวหน้าชมรมแปรรูปอาหาร By ชายขอบ โรงเรียนคลองน้ำใสวิทยาการ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผักรอยข้าว ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์รูปแบบเก่า

6.1.2 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่ ที่มีความเหมาะสมกับตลาดและกลุ่มเป้าหมาย

6.1.3 เก็บรวบรวมข้อมูลด้านการออกแบบตราสินค้าและการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยประกอบไปด้วย โครงสร้างบรรจุภัณฑ์ และกราฟิกบรรจุภัณฑ์

6.1.4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาออกแบบตราสินค้า โดยผู้วิจัยได้ออกแบบตราสินค้าจำนวน 3 รูปแบบ

6.1.5 นำตราสินค้าที่ออกแบบจำนวน 3 รูปแบบ ไปประเมินการคัดเลือกรูปแบบตราสินค้าจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 คน เพื่อให้เหลือ 1 รูปแบบ ที่มีความเหมาะสมมากที่สุด

6.1.6 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกบรรจุภัณฑ์โครงสร้างที่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ผักรอยข้าวผักโขม และออกแบบฉลากสินค้า จำนวน 2 รสชาติ ได้แก่ รสลาบเห็ดและรสกะเพราปลาป่น เป็นต้น

6.1.7 นำต้นแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผักรอยข้าวผักโขม ไปประเมินความพึงพอใจ ตามความคิดเห็นจากผู้บริโภค จำนวน 100 คน เพื่อสรุปคะแนนความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์

6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

6.2.1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลของชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว จากคนในชมรมแปรรูปอาหาร By ชายขอบ จำนวน 1 คน (หัวหน้าชมรมแปรรูปอาหาร By ชายขอบ) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ เพื่อหาแนวทางการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ต่อไป

6.2.2 แบบประเมินการคัดเลือกรูปแบบตราสินค้า จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 คน โดยเป็นการนำเอาตราสินค้าที่ผู้วิจัยได้ออกแบบ จำนวน 3 รูปแบบ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบคัดเลือก จาก 3 รูปแบบ ให้เหลือ 1 รูปแบบที่มีความเหมาะสมมากที่สุด

6.2.3 แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ผักรอยข้าวผักโขม ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว จากผู้บริโภคจำนวน 100 คน

6.3 การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

6.3.1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลของชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว จากคนในชมรมแปรรูปอาหาร By ชายขอบ โรงเรียนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 1 คน (หัวหน้าชมรมแปรรูปอาหาร By ชายขอบ) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเขียนวิเคราะห์เป็นเชิงบรรยาย เกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นมา และอัตลักษณ์ของชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว

6.3.2 แบบประเมินการคัดเลือกรูปแบบตราสินค้า จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการจัดลำดับค่าคะแนนมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แปลความหมายของข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

6.3.3 แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผัดไชยา ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว จากผู้บริโภค จำนวน 100 คน โดยผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลด้านความพึงพอใจที่มีต่อผลงานการออกแบบในครั้งนี้ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการจัดลำดับค่าคะแนนมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แปลความหมายของข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4.51-5.00	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	เหมาะสมมาก
2.51-3.50	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
1.00-1.50	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

7. ผลการวิจัย

7.1 ผลการศึกษาข้อมูลของชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว

ตารางที่ 1 ข้อมูลของชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว

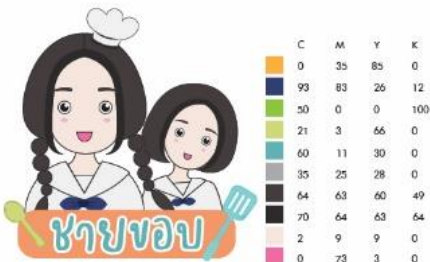
ข้อมูลของชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว	
1. ข้อมูล	ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ ร่วมกับโรงเรียนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว ได้ริเริ่มก่อตั้งชมรมแปรรูปอาหาร By ชายขอบขึ้นมา เพื่อให้นักเรียนและคนในชุมชนได้มีโอกาสในการสร้างรายได้และสร้างอาชีพผ่านการทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งผงโรยข้าวจากผักไชยาของชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ มีหลากหลายรสชาติ ได้แก่ รสลาบเห็ดและรสกะเพราปลาป่น เป็นต้น
2. ผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าว	
3. แนวทางการออกแบบ	จากการสัมภาษณ์คนในชมรมแปรรูปอาหาร By ชายขอบ สามารถสรุปความต้องการได้ดังนี้ 1. ต้องการตราสินค้ารูปแบบใหม่ที่สื่อถึงนักเรียนโรงเรียนคลองน้ำใสวิทยาการ ที่อยู่ในชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว 2. ต้องการบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์

ที่มา: จุฑามาศ เถียรเวช (2566)

7.2 ผลการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผักไชยาชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว มีดังนี้

7.2.1 ผลการออกแบบตราสินค้า โดยผู้วิจัยได้ออกแบบตราสินค้า จำนวน 3 รูปแบบ โดยใช้แนวคิดในการออกแบบ คือตราสินค้าต้องสื่อถึงนักเรียน โดยต้องใส่ชื่อนักเรียน เพราะประวัติการก่อตั้งได้เกิดขึ้นจากชุมชนและโรงเรียนที่ร่วมมือกัน จึงอยากให้เอนักเรียนมาสื่อสารให้กับผู้บริโภคได้ทราบถึงการที่ให้นักเรียนในชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผักไชยาขึ้นมา ทั้งนี้โรงเรียนคลองน้ำใสวิทยาการ ที่อยู่ในชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้ชายแดนประเทศกัมพูชา จึงตั้งชื่อแบรนด์ว่า “ชายขอบ” โดยการออกแบบ 3 รูปแบบ ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการออกแบบตราสินค้า

ผลการออกแบบตราสินค้า	
รูปแบบที่ 1	
รูปแบบที่ 2	
รูปแบบที่ 3	

ที่มา: จุฑามาศ เถียรเวช (2566)

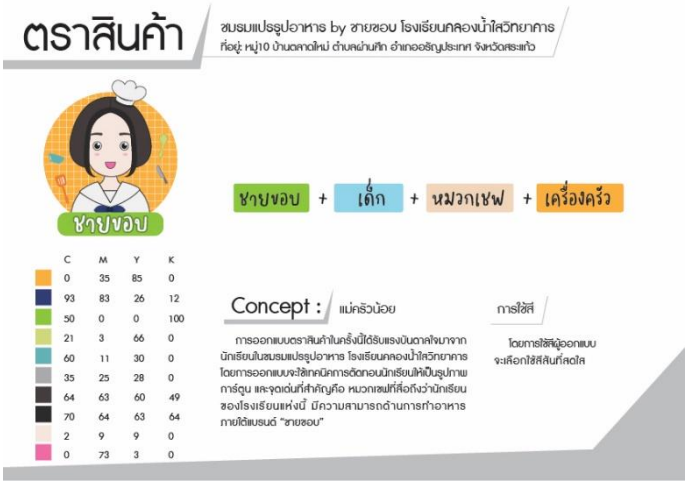
7.2.2 ผลการประเมินการคัดเลือกรูปแบบตราสินค้า จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 คน โดยเป็นการนำเอาตราสินค้าที่ผู้วิจัยได้ออกแบบ จำนวน 3 รูปแบบ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบคัดเลือก จาก 3 รูปแบบ ให้เหลือ 1 รูปแบบที่มีความเหมาะสมมากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลการประเมินการคัดเลือกรูปแบบตราสินค้า

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					
	รูปแบบที่ 1		รูปแบบที่ 2		รูปแบบที่ 3	
	Mean	SD	Mean	SD	Mean	SD
1. ตราสินค้าสามารถจดจำได้ง่าย	3.67	0.57	4.67	0.57	4.00	0.00
2. ตราสินค้ามีเอกลักษณ์เฉพาะตน	3.33	0.57	4.33	0.57	3.33	0.57
3. ตราสินค้าสื่อความหมายได้ชัดเจน	3.00	1.00	3.67	0.57	4.00	1.00
4. การเลือกใช้สีมีความเหมาะสม	4.33	0.57	4.00	0.00	4.33	0.57
5. ตัวอักษรประกอบตราสินค้ามีความเหมาะสม	4.00	1.00	4.67	0.57	4.33	0.57
รวม	3.66	0.74	4.26	0.46	3.99	0.54

ที่มา: จุฑามาศ เถียรเวช (2566)

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินการคัดเลือกรูปแบบตราสินค้า จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบจำนวน 3 คน พบว่า รูปแบบที่ 2 มีผลคะแนนสูงที่สุด อยู่ในระดับเหมาะสมมาก มีค่าอยู่ที่ (ค่าเฉลี่ย Mean =4.26, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD=0.46)

รูปที่ 1 ตราสินค้ารูปแบบสมบูรณ์

ที่มา: จุฑามาศ เถียรเวช (2566)

7.3 ผลการออกแบบบรรจุภัณฑ์ มีดังนี้

7.3.1 บรรจุภัณฑ์โครงสร้าง

ตารางที่ 4 บรรจุภัณฑ์โครงสร้าง

บรรจุภัณฑ์โครงสร้าง	
	- บรรจุภัณฑ์โครงสร้างผู้วิจัยได้เลือกใช้กระปุกแก้วทรงสี่เหลี่ยม ฝาอลูมิเนียมสีดำ ขนาด 6.2X6.2X8.5 เซนติเมตร โดยบรรจุภัณฑ์แก้วนั้นมีข้อดี คือแก้วมีความเป็นกลาง ไม่ทำปฏิกิริยากับสารใด ๆ จึงมีความปลอดภัยต่อสินค้าหรืออาหารที่บรรจุมากที่สุด มีความใส ทำให้เห็นสินค้าที่อยู่ภายใน มีผลจูงใจต่อการซื้อ และยังป้องกันการซึมผ่านของไอน้ำและก๊าซได้ (ธัญปวีณ์ รัตน์พงศ์พร, 2555) - เลือกใช้บรรจุภัณฑ์แบบสำเร็จรูป เพราะชุมชนสามารถหาซื้อได้ง่าย และมีราคาไม่สูงมากนัก

ที่มา: จุฑามาศ เถียรเวช (2566)

7.3.2 กราฟิกบรรจุภัณฑ์ โดยการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ มีความสำคัญต่อบรรจุภัณฑ์เป็นอย่างมาก และทำให้บรรจุภัณฑ์นั้นสามารถแสดงบทบาทหน้าที่ได้ดี โดยการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์นั้น ต้องคำนึงถึงการจัดวางตัวอักษร การจัดวางภาพประกอบ และการเลือกใช้สี ให้มีความแปลกใหม่และโดดเด่น โดยฉลากที่ติดบรรจุภัณฑ์ต้องเห็นชัดเจน ดึงดูดความสนใจได้ดี และต้องแสดงสรรพคุณและแสดงเอกลักษณ์เฉพาะของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ (ไพรัช วชิรวงศ์ภิญโญ และมนตรี ประจักษ์จิต, 2556)

รูปที่ 2 ฉลากสินค้า (กราฟิกบรรจุภัณฑ์)

ที่มา: จุฑามาศ เถียรเวช (2566)

ผู้วิจัยได้ออกแบบฉลากสินค้า 2 รสชาติ คือรสกะเพราปลาป่นและรสลาบเห็ด โดยการออกแบบฉลากผงโรยข้าวรสกะเพราปลาป่น ผู้วิจัยได้วาดภาพประกอบใบกะเพราขึ้นมาเพื่อสื่อถึงรสชาติที่ผลิตมาจากใบกะเพรา รวมไปถึงการใช้สีเขียวที่สื่อถึงใบกะเพราอีกด้วย ส่วนรสลาบเห็ดผู้วิจัยได้วาดภาพประกอบเป็นรูปเห็ด เพื่อสื่อถึงรสชาติที่ผลิตมาจากเห็ด โดยการเลือกใช้สีนั้น ผู้วิจัยได้เลือกใช้สีส้ม เพราะแสดงถึงรสชาติของลาบที่มีความเผ็ดและความแซบ โดยฉลากของสองรสชาตินี้จะใส่ข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ประโยชน์ของผักไชยา ข้อมูลแหล่งผลิต และเบอร์โทรติดต่อ เป็นต้น เพราะข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค

7.4 ผลประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผักไชยา ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว จากผู้บริโภค จำนวน 100 คน

รูปที่ 3 บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผักไชยา
ที่มา: จุฑามาศ เถียรเวช (2566)

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผักไชยา ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาคาร จังหวัดสระแก้ว

รายการประเมิน	Mean	SD	ระดับความคิดเห็น
1. โครงสร้างบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม	4.38	0.69	เหมาะสมมาก
2. กราฟิกและรูปภาพประกอบ สามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้ดี	4.26	0.57	เหมาะสมมาก
3. การใช้ตัวอักษร ขนาดตัวอักษร และการจัดวางตัวอักษรมีความเหมาะสม	4.36	0.62	เหมาะสมมาก
4. บรรจุภัณฑ์ สามารถเปิดและปิดสะดวก	4.37	0.54	เหมาะสมมาก
5. การเลือกใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม	4.54	0.71	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.38	0.63	เหมาะสมมาก

ที่มา: จุฑามาศ เถียรเวช (2566)

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผัดไชยา ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว จากผู้บริโภคนจำนวน 100 คน พบว่า มีผลคะแนนอยู่ในระดับเหมาะสมมาก มีค่าอยู่ที่ (ค่าเฉลี่ย Mean = 4.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD = 0.63)

8. อภิปรายและสรุปผล

8.1 ผลการศึกษาข้อมูลของชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว ได้มีการริเริ่มก่อตั้งชมรมแปรรูปอาหาร By ชายชอบขึ้นมา ซึ่งเป็นชมรมที่เล็งเห็นถึงความสำคัญในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง โดยคนในชุมชนจะร่วมกันปลูกต้นผักไชยาไว้บริเวณชุมชนและโรงเรียน เพื่อนำวัตถุดิบมาผลิตเป็นผงโรยข้าวผัดไชยา และเป็นสินค้าท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

8.2 ผลการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผัดไชยา

8.2.1 ผลการออกแบบตราสินค้า ผู้วิจัยได้ออกแบบตราสินค้า จำนวน 3 รูปแบบ โดยก่อนการออกแบบตราสินค้า ผู้วิจัยได้รับแนวคิดและแรงบันดาลใจจากคนในชมรมแปรรูปอาหาร By ชายชอบ สรุปได้ว่า แบรินด์ “ชายชอบ” มีความหมายว่า ชุมชนและโรงเรียนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว เป็นชุมชนที่อยู่ติดชายแดนประเทศกัมพูชา จึงใช้คำว่า “ชายชอบ” มาสื่อสารและสร้างอัตลักษณ์ของตราสินค้า โดยเอาจุดเด่นของนักเรียนในชุมชนมาสร้างเป็นตราสินค้าที่เือกลักษณะ ทั้งนี้การออกแบบตราสินค้า ผู้วิจัยจะต้องใช้ความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาที่คนในชุมชนให้มา และสังเคราะห์เป็นรูปลักษณะที่สามารถสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องชัดเจน โดยผู้วิจัยใช้การออกแบบตราสินค้าแบบลักษณะผสมผสาน (Combination Marks) คือการออกแบบภาพตราสินค้าโดยนำเอารูปแบบตัวอักษรและรูปภาพมาผสมผสานกันอย่างเหมาะสม (พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์, 2547)

8.2.2 ผลการคัดเลือกรูปแบบตราสินค้า จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 คน พบว่า รูปแบบที่ 2 มีผลคะแนนสูงที่สุด อยู่ในระดับเหมาะสมมาก มีค่าอยู่ที่ (ค่าเฉลี่ย Mean = 4.26, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD = 0.46)

8.3 ผลการออกแบบบรรจุภัณฑ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

8.3.1 บรรจุภัณฑ์โครงสร้าง ผู้วิจัยได้เลือกใช้กระปุกแก้วทรงสี่เหลี่ยม ฝาลูมิเนียมสีดำ ขนาด 6.2X6.2X8.5 เซนติเมตร โดยบรรจุภัณฑ์แก้วนั้นมีข้อดี คือแก้วมีความเป็นกลาง ไม่ทำปฏิกิริยากับสารใด ๆ จึงมีความปลอดภัยต่อสินค้าหรืออาหารที่บรรจุมากที่สุด มีความใส ทำให้เห็นสินค้าที่อยู่ภายใน มีผลจูงใจต่อการซื้อ และยังป้องกันการซึมผ่านของไอน้ำและก๊าซได้ (ธัญปวีณ์ รัตนพงศ์พร, 2555) โดยการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์แบบสำเร็จรูปนั้น หลังจากผู้วิจัยได้เข้าไปพัฒนาด้านการออกแบบแล้วชุมชนสามารถหาซื้อบรรจุภัณฑ์สำเร็จได้ง่าย และมีราคาไม่สูงมากนัก ทำให้ไม่เป็นการภาระของคนในชุมชน

8.3.2 กราฟิกบรรจุภัณฑ์ มีความสำคัญต่อบรรจุภัณฑ์เป็นอย่างมาก โดยการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์นั้น ต้องคำนึงถึงการจัดวางตัวอักษร การจัดวางภาพประกอบ และการเลือกใช้สี ให้มีความแปลกใหม่และโดดเด่น (ไพฑูรย์ วชิรวงศ์ภิญโญ และมนตรี ประจักษ์จิต, 2556) โดยผู้วิจัยได้ออกแบบฉลากสินค้า 2 ชนิด ได้แก่ รสกะเพราปลาป่นและรสลาบเห็ด โดยฉลากสินค้าจะมี 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ติดฝากระปุก ขนาด 4X4 เซนติเมตร และด้านหน้ากระปุกแก้ว ขนาด 5.5X5.5 เซนติเมตร ทั้งนี้ฉลากสินค้ามีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านการตลาด เพื่อการสื่อสารและยกระดับสินค้า อีกทั้งสร้างความสนใจ กระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการในสินค้า ฉลากที่ติดนอกจากต้องอาศัยการออกแบบกราฟิกที่ดีแล้ว ยังต้องคำนึงถึงคุณภาพการพิมพ์ด้วย โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้การพิมพ์สติ๊กเกอร์แบบกันน้ำ (PVC) ฉลากกาวในตัว โดยสติ๊กเกอร์พลาสติกหรือสติ๊กเกอร์กันน้ำ มีข้อดีคือไม่ลอกหลุดได้ง่าย ถ้าถูกน้ำหรืออยู่ในสภาวะอากาศเปียกชื้น (มยุรี ภาคลำเจียก, 2560)

8.4 ผลประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวผัดไชยา ชุมชนคลองน้ำใสวิทยาการ จังหวัดสระแก้ว จากผู้บริโภค จำนวน 100 คน พบว่า มีผลคะแนนอยู่ในระดับเหมาะสมมาก มีค่าอยู่ที่ (ค่าเฉลี่ย Mean = 4.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD = 0.63)

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 สามารถนำขั้นตอนการวิจัยไปปรับใช้กับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์กับชุมชนท้องถิ่นอื่น ๆ ได้

9.2 สามารถนำแนวทางในการพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อชุมชน ไปพัฒนากับชุมชนท้องถิ่นอื่น ๆ ตามแนวสถาบันพระปกเกล้า ที่จะสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

10. เอกสารอ้างอิง

ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา. (2561). *การบรรจุภัณฑ์ PACKAGING*. สำนักพิมพ์ วังอักษร.

จารุวรรณ แก้วมโน. (2556). *บทเรียนชุมชนเข้มแข็ง แผนพัฒนาจังหวัด ฉบับเจ้าเมือง*. สำนักพิมพ์ สเจริญการพิมพ์ จำกัด

ชัยรัตน์ อัครวงกูร. (2550). *ออกแบบให้โดนใจ คู่มือการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผู้ประกอบการและนักออกแบบ*. ทั้งฮั่วชินการพิมพ์.

ธัญปวีณ์ รัตน์พงศ์พร. (2555). *การบรรจุภัณฑ์ PACKAGING*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์. (2547). *เทคนิคการออกแบบงานกราฟิก*. ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ไพฑูรย์ วชิรวงศ์ภิญโญ และมนตรี ประจักษ์จิต. (2556). *การบรรจุภัณฑ์*. สำนักพิมพ์เอมพันธ์.

มยุรี ภาคลำเจียก. (2560). *คู่มือบรรจุภัณฑ์มาตรฐาน สำหรับผู้ประกอบการอาหาร SME*. จินดาสาส์นการพิมพ์.

ศิริพรรณ ปีเตอร์. (2549). *ออกแบบกราฟิก*. โอเดียนสโตร์.

สุภาภรณ์ ธีระจันทร์. (2559). *การบรรจุภัณฑ์*. สุภาชนิษฐ์ พรินต์ติ้ง กรุป.